

NÉVJEGY

Tisztelt Olvasó! Tisztelt Tagtársak!

A 2011/1. számban megjelent „Beköszöntő”-ben jeleztük, hogy szeretnénk olyan kollégáinkkal interjút készíteni és megjelentetni, akiknek életútja szakmai körökben érdeklődésre tarthat számot. Ezeket Hírmondó rovatunkban „Névjegy” című sorozatban kívánjuk közölni.

Szándékaink szerint nem csak (felső)vezető beosztású, hanem szűkebb szakmájukban ismert és meghatározó kollégáinkkal készített riportok készülnek. Úgy tervezzük, hogy ezek az anyagok nem „fontosságú”, hanem elkészülési sorrendben kerülnek a lapba.

Ha olvasóink tetszését ez a sorozat megnyeri, a további számokban, a terjedelmi lehetőségektől függően egy vagy két ilyen írást jelentetnénk meg. Ezek elkészítéséhez ezúton is kérem és várom a jelentkezést egy ilyen írásban rögzített beszélgetésre.

Balázs Tamás felelős szerkesztő

Czimer István

Közel 50 év óta ismerjük egymást. Amikor első interjúalanyom személyén gondolkodtam, úgy éreztem, hogy a Te életutad az, amire azt mondják: cseppben a tenger... Az, hogy kohász lettél, szinte kódolva volt... Édesapád hengerkormányos volt az Ózdi Kohászati Üzemekben, irány a Kohóipari Technikum. Mit jelentett számodra ez a családi háttér és az azóta sajnos megszűnt iskolatípus?

• Te sem ismertél még 14 éves koromban, nem igazán kohász termetű gyerek voltam. Amikor elkezdtem az iskolát a miskolci Gábor Áron Öntőipari Technikumban, Édesapám megkérdezte az igazgatót, mi lesz ezzel a kisfiúval, hiszen ilyen kistermetű fiút nem is látok itt? Nyugodjon meg apuka, válaszolta az igazgató, voltak itt nála egy-két centivel kisebbek is, azoknak is készítettünk dobogót, hogy felérjék a satupadot! Ez még mindig megvan, az Ön gyermekével sem lesz probléma! Én végül is úgy kerültem ebbe az iskolába – azon túl, hogy édesapám az Ózdi Kohászati Üzemekben dolgozott –, hogy két unokatestvérem is járt oda, szüleim abban bíztak, hogy majd az ő védőszárnyuk alatt kijárom az iskolát, és jövőd munkahelyemnek is a Kohászati Üzemeket képzeltek! Kiváló eredménnyel végeztem el a kohóipari technikumot, ahol már kezdtem ráérezni a szakmára. Egyrészt, mert az elmélet oktatása mellett annyira gyakorlati volt a képzés, hogy nekünk öntő szakosoknak saját öntődénk volt, saját kupolóval, az öreg Marci bácsi kupolómesterrel, mi ott adagot állítottunk össze, betöltöttük a kupolót, beindítottuk, felügyeltük is, akár éjszaka is ketten, formáztunk, mi cipeltük az öntőüstöt, ami persze olyan súlyú volt, hogy egy 16-17 éves gyerek is elcipelhesse. Így szinte játszva tanultuk meg a szakmát és szerettük meg. És sajnos ez a technikusképzéssel együtt megszűnt. Az alapdolgot egy életre megtanultuk, mert nem csak megmutatták, hanem velünk végre is hajtották a feladatokat! Csináld addig, amíg meg nem tanulsz! A szakmai tárgyaktól érettségizni kellett, de emellett olyan elméleti tudást is adott ez a technikum, hogy nem okozott dilemmát, hogy a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karára jelentkezsem. Én 18 éves koromban már úgy éreztem, hogy elköteleztem magam a kohászat mellett, de ehhez persze az is hozzájárult, hogy a nyári szünetekben én már egy vagy két hónapot a

■ **ÖSSZEÁLLÍTOTTA:** Schudich Anna

Kohászati Üzemekben dolgoztam Ózdon. Azt sem tagadom, hogy az ismeretszerzés mellett a családi költségvetéshez ilyen úton való hozzájárulásunk is számított, mivel akkor csak Édesapám volt a családfenntartó, és három gyermeket neveltek.

A kohóipariból egyenes út vezetett az akkor még Nehézipari Műszaki Egyetemre, amit jó eredménnyel végeztél el. Így utólag visszatekintve az ott megszerzett ismeretből merítettél többet, vagy talán inkább abból a műszaki szemléletből, amit a technikum adott?

• Az egyetemi évek életem legszebb éveit voltak. Évfolyamunk – és azon belül a technológus tankör – nagyon jó közösség volt. Az egyetem hagyományőrző-ápoló légköre, a mai napig emlékezetes számomra, ahogy megismertük egyetemünk elődjét, Selmezbánya, Sopron hagyományait, múltját. Én az egyetemen a középiskolában megszerzett szilárd szakmai alapokhoz olyan elméleti ismereteket kaptam, hogy a későbbiekben bármely műszaki témában azonnal ott-hon éreztem magam!

Megítélésed szerint az elméleti ismereteket elég mélyen beágyazta az egyetemi öt év, különösen annak a ki nem használt lehetőségnek az adottságával, hogy a dudjkai völgy háta mögött az ország négy kohászati üzeme közül az egyik működött?

• Amit egyértelműen hiányoltam – mind a mai napig – nem volt érdemi kapcsolat az egyetem és a kohászati vállalatok között. Úgy éreztem, hogy ezek a kapcsolatok kimerültek abban, hogy ezek a vállalatok pénzzel, vagy névleges kutatási témákkal támogatták az egyetemet, egy-két vendégtanár részt vett az oktatásban. Sajnos az első év utáni nyári gyakorlat is kétes értékű volt. A gimnáziumból érkezetteknek sokkoló hatású volt az „üzemi élmény”, de az őket patronáló szakembereknek is inkább nyűg volt

az igazából semmihez nem értő, bal-
esetvédelmileg kockázatos hallgatói
csoport. Sokat nem profitáltak belőle.

Az első öt félév gyakorlatilag az
alapozó tárgyakkal telt el, a tényleges
szaktárgyak a negyedik évben kerül-
tek terítékre. Anélkül, hogy bárkit
megbántanék, a mi oktatóink – annak
ellenére, hogy kiváló szakemberek
voltak – nem voltak képesek az elmé-
leti és a gyakorlati ismeretek arányát
megfelelően kezelni, az elméleti
ismeretanyag egészségtelen túlsúly-
ba került. Abban az időben nagyon
hiányzott egy olyan fórum, rendez-
vény, ahol a vállalati szakemberek és
a hallgatók találkozhattak volna!

**Az egyetem elvégzése után belép-
ve az ÓKÜ-be hamar vezető beosztás-
ba kerültél. Mikor kezdted érezni
először azt a feszültséget, amelyet
a nagyvállalat heterogén technoló-
giai színvonala és a magyar „acél-
háromszög” recsegő-ropogó egy-
más mellett élése okozott?**

• Miután sikeresen védtem meg a dip-
lomámat, egy magabiztos ismeret-
anyag birtokában léptem be az Ózdi
Kohászati Üzemekbe. Rövidesen be
kellett látnom, hogy ezeknek az ismeret-
eteknek a zömére nincs szükségem.
Ez az üzem akkoriban egy nagyon
kötött hierarchikus rendben működött,
elképzelhetetlen volt, hogy egy egye-
temről kikerülő friss diplomás itt azon-
nal bedobja a proféciáit, vagy ahogy
manapság mondják: a tutit! Elkezd-
hetted a számléltra alján, és ha volt
üresedés, akkor léphettél egyet előre!
Az első évet általános ismerkedéssel
töltöttük abban a gyáregységben,
ahová kerültünk. Sajnos ez nagyon
hasonló volt a hathetes üzemi gyakor-
lathoz, nem a legérdemibb, a valódi
ismereteket átadó szakemberek fog-
lalkoztak a frissen érkezettekkel.

**Mint friss diplomás mérnök hogy
láttad így testközelből a hazai ko-
hászat helyzetét?**

• Az én sorsom szakmailag szeren-
csésen alakult. 1973-ban az ÓKÜ
még fénykorát élte, a viharfelhők még
nem gyülekeztek. Megismerve a gyár
történetét, egyre jobban láttam azt az
ellentmondást, ami a hajdani Rima-
Murány Rt. első világháborúig terjedő
„szerves” fejlődése és az akkori ÓKÜ
iparpolitikai döntések alapján kijelölt
kényszerpályája között feszült. Ekkor

kezdtem megérteni a hazai „acél-há-
romszög” (Dunaújváros, Ózd, Diós-
győr) harcát. Nem reális szempontok
alapján születtek a döntések, a helyi
érdekek érvényesítéséért folyt a harc.
Az eltérített árak elfedték a valóságot,
az alapanyag-függőség mindent meg-
határozó tényét! A veszteség termelé-
sét fejlesztettük, nem volt egy átfogó,
mindenre kiterjedő iránymeghatáro-
zás, a realitásokon alapuló mérlegelés!

Már az első évben önálló technoló-
gus lettem, majd rövid idő múlva
ugyanitt csoportvezető. Szinte egye-
nesen vezetett az utam a melegüzem-
vezetői beosztásba, ami már majd-
nem meghaladta akkori ismereteimet.
De kikerültem az irodából, emberek-
kel kellett foglalkoznom, kettős szorítá-
sban: alulról a dolgozók, felülről a
felső vezetés elvárásai. Tanulás és
gyakorlati-vezetési ismeretek szem-
pontjából nagyon hasznos volt ez az
időszak.

**A politika kényszere mennyire
hatott az akkori közép- és felsőve-
zetőkre?**

• A vezetői hármast követelményt itt
Ózdon nagyon komolyan vették. Pil-
lanatok alatt válaszut elé állítottak,
különböző kényszer nélkül: vagy tel-
jesítesz mindhárom területen, vagy
maradsz azon a szinten, ahová eddig
jutottál!

**De Te nem maradtál, nagy felada-
tokra szemeltek ki fiatal korod elle-
nére!**

• Itt Ózdon a finomhengerműben az
egyik legneurálisabb pont a henger-
sorok és a kikészítő részlegek
közötti érdekellentét volt. Hiába dőlt
az anyag a hengerekre, ha abból
nem lett értékesíthető áru, akkor az
egész folyamat értelmét veszítette.
Ezt az élet-halál harcot még fokozta a
szocialista brigádmozgalom ponthaj-
szája. Ezt felismerve vonták össze ezt
a két területet, és ezt *folyamat*-nak
nevezték el. Én a finom-drótsori folya-
mat vezetője lettem. A változás meg-
hozta az eredményét, az érdekek vál-
tak közössé, a két terület valóban
integrálódott.

Ezt követően került fel a finom- és
a durvahengermű integrálásának a
gondolata. Így jött létre a hengermű
gyáregység. Itt a gyáregység-vezető-
nek volt egy termeléssel foglalkozó és
egy műszaki dolgokkal (technológiá-

val, minőségbiztosítással) foglalkozó,
főmérnök szintű helyettese. Ekkor –
1979 szeptemberében – történt egy
nagy fordulat az életemben: három
fiatalemberre bízták az irányítást,
ahogy akkor hívták: a csikó-csapatra
(Marczis Gabi, Antal Feri és jóma-
gam). Éreztem, hogy nem vagyok
még felnőve ehhez a feladathoz, de
akkora kihívásnak tekintettem, hogy
végül elvállaltam. Így lettem főtechno-
lógus, Marczis Gabi a gyáregység-
vezető és Antal Feri a főmérnök. Igen
jól összetartottunk! A gyáregységek
önállóbbá lettek, közvetlenül a vezér-
igazgató alá tartoztak.

**A nyolcvanas évek válságjeleit
hogyan éreztétek meg először?**

• Ekkor azonban már újra változott a
helyzet, a külpiaci viszonyok, a belföl-
di kereslet változása egyre jobban
érezte, hogy a népgazdaságnak
ezt az ágazatát előbb-utóbb át kell
alakítani. Sajnos ezt az útkeresést a
legfelsőbb vezetők politikai pozíciója
nagyan meghatározta. Hogy mihez
és kihez lehetett hozzányúlani. A Diós-
győr–Ózd harc csatajeleneteit a Dró-
tos–Pethes vezérigazgatók folyama-
tos ütközetei alakították. A központi
iparirányítás egy tényleges, ésszerű
szerkezetátalakítást nem volt képes
levezényelni. Az elhíresült Bányai-féle
konceptiót a helyi politikai viszonyok
pillanatok alatt lesöpörték az asztalról.
Hiába éreztük, tudtuk, hogy elkerülhe-
tetlen a változtatás, se egyes techno-
lógiai egységek megszüntetéséről, se
a létszám drasztikus csökkentéséről
nem akartunk hallani sem! Itt helyben
a munkahelyek megtartása felülírta a
népgazdasági szintű racionalizálás
szükségességét. Az exportárak rend-
kívül nyomottak voltak, a hazai igények
csökkentek. Az exporttégeket
rendre megreklamálták, ha igazuk
volt, ha nem. A nyomott árakra még
engedményt is kellett adni.

**Ebben a nehezedő helyzetben Te
még feljebb léptél a hierarchiában?**

• Igen, feljebb léptem, gyáregységve-
zető lettem, sőt, egy fél évig az összes
hengermű, tehát még az RDH is az
irányításom alá tartozott. Ez már a
nyolcvanas évek második felében volt.

Ennek a lépésről lépésre kialakított
integrációnak meglelt az eredménye.
Akkoriban a kohászati üzemeknek a
minősítését a termelt folyékony acél

mennyisége határozta meg. Amikor Ózdon 1.400 Et acélt gyártottunk, még a házfalakra is kiírtuk büszkeségünkben. Hogy az milyen minőségű volt és mennyiért tudtuk értékesíteni, azzal már nem nagyon törődött senki.

Az integráció legnagyobb gazdasági eredménye az lett, hogy a megtermelt folyékony acélt a leggazdaságosabb arányokban lehetett elosztani az RDH és a két gazdaságtalanabb hengermű között. Egyre többször merült fel, hogy ilyen piaci feltételek mellett szükség van-e ekkora volumenű kohászatra. De ezt mindig elnyomta a teljes foglalkoztatás fenntartása, a kohászok átképzésének illuzórikus volta, egészségi állapotuk problémái.

A mi technológiánk rendkívül rossz anyag-fajlagosokkal, hatalmas élőmunka-ráfordítással termelt. De ez biztosította a teljes foglalkoztatottságot.

Nekem mindig az volt az elvem, hogy amit saját magának termel az ember, ott a gazdaságosság nem élvezhet akkora prioritást, mint egyébként. Máshogy kell azt értékelni. Ez a technológia adott. De kell-e ennyit termelni? Szabad-e veszteséget termelni ilyen áron?

Ha kezdedben a döntés, hogyan alakítottad volna a hazai kohászat sorsát?

• Meggyőződése, hogy a kohászatot nem kellett volna privatizálni, hanem meghatározni azokat a kapacitásokat, amelyek a hazai ellátáshoz szükségesek, és csak azt exportálni, ami gazdaságos és jövedelmező.

Itt Ózdon csak az RDH termel (külföldi tulajdonban), ma már hulladék-bázisú folyékony fémmel. Ez önmagában csoda! Több telephelyen, de központi irányítással a hazai igényeket ki lehetett volna elégíteni. Ózdon még egy kis ipari skanzen is megtartottam volna, működő hengerekkel. Diósgyőrben a nemesacélgyártást megmentettem volna, de így elkótyavetyélni még a lebontott gyárépületek acélszerkezeteit is, ez luxus és megengedhetetlen pazarlás volt.

Ózd hogyan élte meg a végjátékot? Erről a korszakról a Gulyás testvérek ózdi filmjéből ismerünk szociológiai mélységű epizódokat!

• A 90-es évek környékén azután oda jutott a gyár, hogy volt egy részvénytársaság és volt az ÓKÜ. Amit lehet, kiszerveztek kft.-kbe, a gazdaságo-

sabb gyárrészlegeket az Rt.-be, a maradékot a törzsgyárba. Teljes volt a káosz, kétségbeesett kapkodás kezdődött. Az iparirányítás elgyengült, a gyeplőt bedobták a lovak közé, a sántikáló lovak közé.

A Te életedben mi hozott új fordulatot ebben a mélyen válságos korszakban?

• Új technológiák igénye is felmerült. Az Ikarus részére hosszvarratos hegesztett csöveket kellett gyártani. Ekkor én már megint a finomhengermű gyáregységet vezettem. Meggyőződés volt, hogy ezt helyi alapanyagból nem tudjuk gazdaságosan előállítani. A FAM bugacsiszoló egyik felébe telepítették a gépsort, és megbíztak a csögyártó sor vezetésével. Erről még az egyetemem sem hallottunk. De Dunaújvárosban működött egy ilyen üzem, és az ottani kohászok megtanítottak bennünket erre a technológiára. Olyan jól sikerült ez a technológiaátvétel, hogy csúcsban 25 ezer tonnára szaladt fel a termelés, új csarnokba telepítettük át az üzemet, új alaptervezéseket vásároltunk, 50-ről 200 fölé emelkedett a létszám, így 18 évvel tudtuk „túlélni” a törzsgyár összeomlását.

A dunaújvárosi kollektíva annak ellenére bevezetett minket ebbe a technológiába, hogy tulajdonképpen saját konkurenciáját hívta életre. De az a kohász-összetartás, kölcsönös segítségnyújtás, amiről az egyetemmel kapcsolatban beszéltem, az itt mutatkozott meg igazán.

Azzal lettünk nyerők, hogy hasított szalagból, dunaújvárosi hasított szalagból gyártottunk. Kezdetben hasítógépünk sem volt. Néhány mérettel kezdtünk, de rugalmasabbak voltunk és a földrajzi helyzetünkből fakadó komparatív előnyöket is kihasználtuk. Itt a kalapácsot a csavarhúzó váltotta fel, egészen más léptékű és minőségű munkát kellett végezni. Az új hasítógépet a régi gyár területére telepítettük, és az hatalmas rugalmasságot biztosított. Elkezdtünk speciális termékeket gyártani, ilyen volt a bordásprofil, amit akár szabadalmaztathattunk is volna. Nagy kedvvel, hatalmas sikerélmények közepette dolgoztunk. A féksarugyártásra felépített csarnokot sikerült megvinnünk, oda telepítettük a gyártósorokat. Kedvező tulajdonosi összetétel alakult ki, érdekel-

tek voltunk a fejlesztésben, 10–60 mm átmérő között dolgoztunk, hallatlan rugalmassággal. Borsodnádásd megszűnt, elkezdtük a lemezablásítást, a piac egyre jobban igényelte termékeinket. Az alapanyag-beszerezést is diverzifikáltuk, Kassáról is szereztünk be tekerceset. Életem legszebb korszaka volt ez, ment minden, mint a karikacsapás. Mintaboltot nyitottunk. Annak a sportszergyártó cégnek a termékeit is árusítottuk, aki tőlünk vett alapanyagot, kiteljesedett a termelő-értékesítő tevékenységünk. A többségi tulajdonosok elismerték a munkánkat, megbíztak bennünk.

Mi okozta a veszét ennek a happy enddel kecsegtető vállalkozásnak?

• Az alapanyag-függőség azonban jelentős hitelállományt követelt meg. A költség 80%-át itt is az alapanyag-költség tette ki, azt pedig meg kellett finanszírozni. A bankok kezdetben nem láttak kockázatot a finanszírozásunkban. Később azonban szigorodtak a feltételek, szűkült a hitellehetőség. A Dunaferrel való együttműködés annak a privatizációja után megbicsaklott, 90 nap helyett egyre rövidebb fizetési határidőket szabtak. Az új tulajdonosi szerkezet nem kedvezett nekünk. És ekkor már a lobbizás sem segített. A gazdasági válság szele már érződött, a banki tartozásunkat is felvásárolta Dunaújváros, egyre jobban ellehetetlenült a helyzet, finanszírozó bankunk nem maradt, Dunaújváros kezdeményezésére megkezdődött a felszámolás.

Végző összegzésként mit mondanál e tartalmas, mozgalmas életút után?

• Összegezve azt mondom, ha újra kezdeném, megint ezt az utat járnám. Szakmai kapcsolatom nem maradt. Sosem szerettem a reflektorfényben mozogni. Személyes szakmai kapcsolataim maradtak. De azok a nagy barátok, akik voltak hajdan, azok nagyon hamar megszűntek, láthatatlanná váltak. Az évfolyam-találkozókra szívesen járok, bár az utóbbi időben ezeken sem hallok sok pozitív eredményről. Szerencsére immár öt unoka tölti ki a napjaimat, de mobilizálható tőkém nem maradt, még egy újrakezdésre nem vállalkoznék.

Köszönöm a beszélgetést!

Szabylár Péter